

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญของการศึกษา

ธุรกิจรถยนต์ในประเทศไทยเริ่มต้นมานานกว่า 100 ปี โดยรถยนต์คันแรกเป็นเทคโนโลยีแห่งศตวรรษที่ 20 เข้ามาในไทยปี พ.ศ.2406 ในสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ต่อมาในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงโปรดให้ตราพระราชบัญญัติรถยนต์ฉบับแรกของไทยขึ้นเมื่อปี 2452 โดยให้มีผลบังคับใช้ในปีถัดมา พ.ร.บ.ฉบับนี้กำหนดให้เจ้าของรถจดทะเบียนกับกระทรวงมหาดไทย ซึ่งโครงสร้างอุตสาหกรรมยานยนต์ในเวลาต่อมาภาครัฐได้เข้ามาส่งเสริม โดยในปี พ.ศ.2512 มีการประกาศนโยบายการพัฒนาอุตสาหกรรมรถจักรยานยนต์ ต่อมาในปี พ.ศ.2515 ประกาศนโยบายการพัฒนาอุตสาหกรรมรถยนต์ โดยมีสาระสำคัญเพื่อกำหนดให้โรงงานประกอบรถยนต์ใช้ชิ้นส่วนยานยนต์ในประเทศ ทำให้อุตสาหกรรมการประกอบรถยนต์ในไทยสามารถใช้ชิ้นส่วนยานยนต์ภายในประเทศได้มากขึ้น ถึงแม้ว่าปัจจุบัน รัฐบาลได้ยกเลิกนโยบายการใช้ชิ้นส่วนยานยนต์ภายในประเทศตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม พ.ศ.2543 แต่ผู้ประกอบการธุรกิจการผลิตยานยนต์ ยังคงใช้ชิ้นส่วนยานยนต์ภายในประเทศ สำหรับการนำเข้าชิ้นส่วนยานยนต์ภายในประเทศแบ่งตามประเภทรถต่างๆ อาทิ รถปิกอัพใช้ชิ้นส่วนยานยนต์ร้อยละ 75 รถยนต์นั่งร้อยละ 54 รถบรรทุกขนาดใหญ่ร้อยละ 40 และรถจักรยานยนต์ร้อยละ 80 ส่วนในด้านการแข่งขันตามนโยบายการค้าเสรีทำให้ผู้ประกอบการรถยนต์ใช้นโยบาย Global Sourcing คือ การแสวงหาชิ้นส่วนยานยนต์จากทั่วโลกที่มีคุณภาพสูงและราคาถูกลง เพื่อลดต้นทุน โดยกระทรวงอุตสาหกรรมได้จัดทำแผนแม่บทอุตสาหกรรมยานยนต์ พ.ศ.2545-2549 เพื่อการพัฒนาอุตสาหกรรมยานยนต์ให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 9 โดยมีเป้าหมายให้สถาบันยานยนต์รับผิดชอบดำเนินการ เพื่อกำหนดทิศทางการพัฒนาอุตสาหกรรมยานยนต์ในระยะ 10 ปีข้างหน้า

ในสังคมไทยปัจจุบัน การเป็นเจ้าของรถยนต์นั้นถือเป็นเครื่องบ่งบอกฐานะทางสังคมอย่างหนึ่ง เมื่อภาวะเศรษฐกิจโดยรวมของประเทศมีการเจริญเติบโตมากขึ้น ประชาชนมีกำลังซื้อเพิ่มขึ้นจึงเลือกที่จะบริโภคสินค้าฟุ่มเฟือย อย่างเช่นการซื้อรถยนต์ ทั้งรถยนต์ส่วนบุคคลและรถยนต์เพื่อการพาณิชย์เพิ่มขึ้น สามารถดูได้จากจำนวนรถจดทะเบียนใหม่เพิ่มขึ้นทุกปีของกรมการขนส่งทางบก ซึ่งแนวโน้มของยอดการจำหน่ายรถยนต์ในประเทศแต่ละปีเพิ่มขึ้น เนื่องจากผู้บริโภคมีความ

ต้องการบริโภครถยนต์ประหยัดพลังงาน (Eco Car) เพิ่มขึ้น เช่น รถยนต์ที่มีขนาดเครื่องยนต์เล็กลง หรือรถยนต์ Hybrid เป็นต้น

ในช่วงปี 2538-2539 อัตราการเติบโตของผลผลิตมวลรวมภายในประเทศเพิ่มขึ้นในอัตราที่ลดลง ส่งผลให้อัตราการเติบโตของจำนวน ยอดขายรถยนต์ในประเทศลดลงด้วย ในช่วงปี 2540 และปี 2541 ประเทศไทยมีอัตราการเติบโตของผลผลิตมวลรวมภายในประเทศติดลบ เนื่องจากประสบปัญหาภาวะเศรษฐกิจถดถอยและความผันผวนของค่าเงินบาท จึงมีผลทำให้อัตราการเติบโตของยอดขายรถยนต์ทั้งหมดติดลบ ในอัตราร้อยละ 38.36 และร้อยละ 60.33 เมื่อเทียบกับปีก่อนหน้า หลังจากภาวะเศรษฐกิจตกต่ำในปี 2541 ประเทศไทยมีอัตราการเจริญเติบโตของผลผลิตมวลรวมภายในประเทศเพิ่มขึ้นในระหว่างปี 2542-2547 จึงทำให้อัตราการขายรถยนต์ในประเทศไทยเพิ่มขึ้นด้วย ในปี 2549 ยอดขายรถยนต์ในประเทศไทยลดลงเมื่อเทียบกับปี 2548 เนื่องจากพฤติกรรมผู้บริโภคที่ชะลอการใช้จ่าย และในปี 2550 อัตราการเติบโตของยอดขายรถยนต์ในประเทศไทยติดลบ แต่อัตราการเติบโตของผลผลิตมวลรวมในประเทศทรงตัว เนื่องจากรายได้ที่เพิ่มขึ้นมิได้นำไปใช้ในการบริโภคอย่างเดียวก่อน แต่นำไปใช้ในการบริโภคหรือลงทุนในส่วนอื่นด้วย ดังนั้นรายได้จึงมิใช่ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการลดลงหรือเพิ่มขึ้นของการบริโภครถยนต์ หากแต่มีปัจจัยอื่นร่วมด้วย (ตารางที่ 1.1) ดังนั้น อัตราการเติบโตของยอดขายรถยนต์ในประเทศไทยจึงเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางเดียวกันกับอัตราการเจริญเติบโตของผลผลิตมวลรวมภายในประเทศ โดย ยอดจำหน่ายรถยนต์ในประเทศไทยจะเพิ่มขึ้นเมื่อผลผลิตมวลรวมภายในประเทศเพิ่มขึ้น

เนื่องจากรถยนต์เป็นผลิตภัณฑ์ที่มีการเสื่อมสภาพลงตามกาลเวลาและการใช้งาน ดังนั้น จึงต้องมีการดูแลรักษาสภาพรถยนต์ โดยการซ่อมบำรุง ซึ่งการซ่อมนั้นอาจต้องเปลี่ยนชิ้นส่วน อุปกรณ์ยานยนต์และเครื่องยนต์ไปใช้อะไหล่ทดแทน และ ผู้ใช้รถยนต์ มีความต้องการ ที่จะใช้ชิ้นส่วนยานยนต์เพื่อการตกแต่งและซ่อมบำรุงรถยนต์ของตนเองมากขึ้น ยังให้เกิดความต้องการใช้อะไหล่รถยนต์ทดแทนขึ้น โดยมีตลาดอุตสาหกรรมยานยนต์ ทำหน้าที่ในการผลิตชิ้นส่วนอุปกรณ์ยานยนต์และเครื่องยนต์เพื่อป้อนให้กับโรงงานผลิตรถยนต์ และห้างร้านทั่วไปที่เกี่ยวข้องกับยานยนต์ ไม่ว่าจะเป็นร้านขายส่งและร้านขายปลีกอะไหล่และชิ้นส่วนอุปกรณ์ยานยนต์ ทั่วประเทศ ร้านขายเครื่องประดับยนต์ ตลอดจนศูนย์ซ่อมรถ ดังนั้นความต้องการใช้อะไหล่จึงขึ้นอยู่กับปริมาณการใช้รถยนต์ภายในประเทศ ซึ่งปริมาณการใช้รถยนต์ที่เพิ่มขึ้น จะมีผลให้ความต้องการใช้ชิ้นส่วนยานยนต์ในตลาดอะไหล่ทดแทนขยายตัวเพิ่มขึ้นตามไปด้วย

ตาราง ที่ 1.1 อัตราการเติบโตของ ยอดขายรถยนต์ในประเทศไทยเปรียบเทียบกับอัตรา การเจริญเติบโตของผลผลิตมวลรวมภายในประเทศ (GDP) ตั้งแต่ปี พ.ศ.2538-2550

ปี	ยอดขายรถยนต์ในประเทศไทย (คัน)			อัตราการเติบโต ของยอดขาย รถยนต์ทั้งหมด (ร้อยละ)	อัตราการเติบโต ของผลผลิตมวล รวมภายในประเทศ (ร้อยละ)
	รถยนต์นั่ง ส่วนบุคคล	รถเพื่อการ พาณิชย์	รวม ทั้งหมด		
2538	163,371	408,209	571,580	17.69	9.2
2539	172,730	416,396	589,126	3.07	5.9
2540	132,060	231,096	363,156	- 38.36	-1.4
2541	46,300	97,765	144,065	- 60.33	-10.5
2542	66,858	151,472	218,330	51.55	4.4
2543	83,106	179,083	262,189	20.09	4.8
2544	104,502	192,483	296,985	13.27	2.2
2545	126,353	283,009	409,362	37.84	5.3
2546	179,005	354,171	533,176	30.25	7.0
2547	209,110	416,916	626,041	17.42	6.2
2548	193,617	509,644	703,261	12.33	4.5
2549	195,624	486,022	681,646	- 3.07	5.1
2550	182,767	448,484	631,251	- 7.39	4.8

ที่มา : กรมการขนส่งทางบก (2550: ออนไลน์)

จังหวัดเชียงใหม่จัดเป็นศูนย์กลางทางด้านเศรษฐกิจ การเงิน และการลงทุนของภาคเหนือ ซึ่งประชาชนส่วนใหญ่นิยมใช้การเดินทางและการขนส่งทางบกเป็นหลัก ทำให้ประชาชนซื้อรถเพิ่มขึ้นเพื่อความสะดวกในการเดินทาง สามารถดูได้จากยอดการจำหน่ายรถยนต์ที่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น ตามกำลังการซื้อของผู้บริโภค โดยวัดได้จากสถิติรถจดทะเบียนใหม่ของจังหวัดเชียงใหม่ โดยในปี 2551 มีจำนวนรถยนต์ส่วนบุคคลและรถยนต์เชิงพาณิชย์ มีจำนวนทั้งสิ้น 16,778 คัน เพิ่มขึ้นจากปี 2550 ร้อยละ 3.54 แต่ในปี 2552 ยอดการจดทะเบียนรถใหม่มี จำนวน 16,519 คัน ซึ่งลดลงจากปี 2551 หรือลดลงในอัตราร้อยละ 1.54 อย่างไรก็ตามยอดการจดทะเบียนรถยนต์นั่งส่วนบุคคลไม่เกิน 7 คน มีจำนวนเพิ่มขึ้นทุกปี อันเนื่องมาจากผู้บริโภคมีความต้องการใช้รถยนต์ขนาดเล็ก ที่ช่วยประหยัดพลังงานเพิ่มขึ้น (ตารางที่ 1.2)

ตารางที่ 1.2 สถิติรถจดทะเบียนใหม่ตามกฎหมายว่าด้วยรถยนต์และกฎหมายว่าด้วยการขนส่งทางบกในจังหวัดเชียงใหม่ระหว่าง ปี พ.ศ. 2548 – 2552

หน่วย : คัน

ประเภท	2548	2549	2550	2551	2552
จดทะเบียนตาม พ.ร.บ. รถยนต์	14,328	13,670	15,072	15,732	15,377
1. รถยนต์นั่งส่วนบุคคลไม่เกิน 7 คน	7,256	7,113	7,672	8,680	8,961
2. รถยนต์นั่งส่วนบุคคลเกิน 7 คน	225	305	405	462	354
3. รถยนต์บรรทุกส่วนบุคคล	6,731	6,113	6,864	6,457	5,689
4. อื่น ๆ	116	139	131	133	373
จดทะเบียนตาม พ.ร.บ. การขนส่งทางบก	1,393	1,178	1,113	1,046	1,142
1. รถโดยสารประจำทาง	61	48	94	107	129
2. รถโดยสารไม่ประจำทาง	355	117	181	160	121
3. รถโดยสารส่วนบุคคล	12	21	17	12	15
4. รถบรรทุกส่วนบุคคล	635	739	545	534	525
5. รถบรรทุกไม่ประจำทาง	170	126	201	201	273
6. รถโดยสารขนาดเล็ก	160	127	95	32	79
รวมยอดจดทะเบียนทั้ง 2 ประเภท	15,721	14,848	16,205	16,778	16,519
อัตราการเติบโตของรถจดทะเบียนใหม่ (ร้อยละ)	-	- 5.55	9.44	3.54	- 1.54

ที่มา : ฝ่ายสถิติ สำนักจัดระบบการขนส่งทางบก กรมขนส่งทางบก

จากจำนวนรถจดทะเบียนสะสมในจังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งมีจำนวนรถจดทะเบียนสะสมมากที่สุดใภาคเหนือถึง 348,008 คัน คิดเป็นร้อยละ 21.21 ของจำนวนรถจดทะเบียนสะสมทั้งภาคเหนือ (1,640,837 คัน) รองลงมา คือจังหวัดเชียงรายและนครสวรรค์ มีจำนวนรถจดทะเบียนสะสม 153,917 และ 150,443 คัน ตามลำดับ (กรมขนส่งทางบก, 2552) แสดงให้เห็นว่าธุรกิจจำหน่ายอะไหล่รถยนต์สามารถเติบโตและขยายตัวได้อีก ทั้งในภูมิภาคและในจังหวัดเชียงใหม่ เนื่องจากรถยนต์ที่ใช้ในปัจจุบันอาจมีการซ่อมบำรุง จึงเป็นโอกาสของตลาดอะไหล่รถยนต์

จำนวนผู้ประกอบการธุรกิจร้านขายอะไหล่และชิ้นส่วนอุปกรณ์ยานยนต์ในภาคเหนือทั้งหมด 290 ราย คิดเป็นร้อยละ 4.31 ของจำนวนผู้ประกอบการธุรกิจร้านขายอะไหล่และชิ้นส่วนอุปกรณ์ยานยนต์ทั่วประเทศ โดยเฉพาะจังหวัดเชียงใหม่มีผู้ประกอบการธุรกิจร้านจำหน่ายอะไหล่รถยนต์จำนวนมาก โดยสามารถดูได้จากจำนวนร้านค้าที่จดทะเบียนกับทางพาณิชย์จังหวัดเชียงใหม่ ในหมวดอะไหล่และเครื่องยนต์มีจำนวน 90 ราย (กรมพัฒนาธุรกิจการค้า, 2545) คิดเป็นร้อยละ 31

เมื่อเทียบกับจำนวนร้านขายอะไหล่รถยนต์ทั้งภาคเหนือ ซึ่งผู้จำหน่ายอะไหล่รถยนต์เหล่านี้จะจำหน่ายอะไหล่รถยนต์ให้แก่ผู้ประกอบการซ่อมรถยนต์และผู้ใช้รถยนต์ทั่วไป (ตารางที่ 1.3)

ตารางที่ 1.3 จำนวนผู้ผลิตชิ้นส่วนและอุปกรณ์ประกอบสำหรับยานยนต์และเครื่องยนต์และร้านขายอะไหล่และชิ้นส่วนอุปกรณ์ยานยนต์ ในปี 2553

พื้นที่	ผู้ผลิตชิ้นส่วนและอุปกรณ์ประกอบสำหรับยานยนต์และเครื่องยนต์		ร้านขายอะไหล่และชิ้นส่วนอุปกรณ์ยานยนต์	
	จำนวน (ราย)	สัดส่วน (%)	จำนวน (ราย)	สัดส่วน (%)
กรุงเทพมหานคร	446	31.12	4,044	60.15
กลาง(ไม่รวมกทม.)	593	41.38	1,234	18.36
ตะวันตก	36	2.51	94	1.40
ตะวันออก	313	21.84	364	5.41
ตะวันออกเฉียงเหนือ	24	1.68	358	5.33
ใต้	5	0.35	339	5.04
เหนือ	16	1.12	290	4.31
ทั่วประเทศ	1,433	100.00	6,723	100.00

ที่มา : กรมพัฒนาธุรกิจการค้า (28 กุมภาพันธ์ 2553)

โดยทั่วไปธุรกิจร้านขายอะไหล่รถยนต์ จะจำหน่ายสินค้าโดยแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ

1. ประเภทอะไหล่ คือ ชิ้นส่วนประกอบภายในรถยนต์ เพื่อให้รถยนต์สามารถขับเคลื่อนได้ ตัวอย่างเช่น ลูกสูบ เบรก คลัตช์ เพลา สายพาน ไข่อุป สายไฟรถยนต์ ใส้กรองอากาศ ใส้กรองน้ำมันเครื่อง แหนบรถยนต์ เป็นต้น โดยอะไหล่ที่จำหน่ายในร้านขายอะไหล่มีทั้งอะไหล่แท้และอะไหล่เทียม ซึ่งต่างก็มีคุณภาพใกล้เคียงกันแต่อะไหล่แท้จะมีราคาแพงกว่าอะไหล่เทียม

2. ประเภทเคมีภัณฑ์ ตัวอย่างเช่น จารบี กาวทาปะเก็น น้ำยาล้างเครื่องยนต์ น้ำยาล้างเกียร์ น้ำยาฟรีบีม น้ำยาเติมหม้อน้ำ น้ำมันเครื่อง เป็นต้น ซึ่งอะไหล่และเคมีภัณฑ์ที่จำหน่ายในร้านอะไหล่รถยนต์สามารถใช้งานได้กับรถยนต์ทุกประเภท ตลอดจนถึงรถบรรทุก รถแทรกเตอร์ เป็นต้น

อย่างไรก็ตามธุรกิจร้านจำหน่ายอะไหล่รถยนต์ยังถือว่ามียานยนต์น้อยเมื่อเทียบกับจำนวนรถจดทะเบียนสะสมที่มีจำนวนมาก จึงทำให้ผู้ศึกษาสนใจที่จะทำการศึกษาธุรกิจนี้ เพื่อทำการ

วิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทนทางการเงินของการลงทุนในธุรกิจนี้ ตลอดจนศึกษาถึง พฤติกรรมในการซื้ออะไหล่รถยนต์ของผู้บริโภคในจังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งผลการศึกษาจะเป็นประโยชน์ต่อผู้ประกอบการ และผู้ที่สนใจใช้ข้อมูลประกอบการตัดสินใจในการลงทุนในธุรกิจนี้

1.2 วัตถุประสงค์การศึกษา

1.2.1 เพื่อวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทนทางการเงินของการลงทุนธุรกิจร้านจำหน่ายอะไหล่รถยนต์ ในจังหวัดเชียงใหม่

1.2.2 เพื่อศึกษาพฤติกรรมในการซื้ออะไหล่รถยนต์จากร้านจำหน่ายอะไหล่รถยนต์ของผู้บริโภค ในจังหวัดเชียงใหม่

1.3 ประโยชน์ที่ได้รับจากการศึกษา

เพื่อเป็นแนวทางให้ผู้สนใจลงทุนในธุรกิจร้านจำหน่ายอะไหล่รถยนต์ สามารถนำผลการศึกษาไปเป็นแนวทางในการตัดสินใจลงทุน และเพื่อให้ผู้ประกอบการ ร้านจำหน่ายอะไหล่รถยนต์รายอื่น สามารถนำผลการศึกษาไปเป็นแนวทางในการวางแผนงาน การกำหนดกลยุทธ์ และการบริหารจัดการร้านจำหน่ายอะไหล่รถยนต์ให้เกิดประสิทธิภาพมากขึ้น

1.4 ขอบเขตการศึกษา

การศึกษานี้ ทำการศึกษารวิเคราะห์ธุรกิจร้านจำหน่ายอะไหล่รถยนต์ ใน จังหวัดเชียงใหม่ ได้กำหนดขอบเขตการศึกษา โดยทำการวิเคราะห์ทางการเงินของการลงทุนในธุรกิจร้านจำหน่ายอะไหล่รถยนต์แห่งหนึ่ง ระยะเวลาของ โครงการที่ทำการวิเคราะห์หาต้นทุนและผลตอบแทนทางการเงิน กำหนดระยะเวลาการศึกษา 20 ปี คือ ปี 2553-257 2 และทำการศึกษาพฤติกรรมในการซื้ออะไหล่รถยนต์จากร้านจำหน่ายอะไหล่รถยนต์ของผู้บริโภค ในปี 2553

1.5 นิยามศัพท์

อะไหล่รถยนต์ (Spare part) หมายถึง ชิ้นส่วนประกอบภายในรถยนต์ที่ประกอบกันขึ้นในแต่ละระบบเพื่อทำให้อะไหล่รถยนต์สามารถขับเคลื่อนได้ อะไหล่รถยนต์มี 4 ประเภทหลัก ได้แก่

1. อะไหล่แท้ คือ อะไหล่ใหม่ของแท้หรือชิ้นส่วนที่ผู้ผลิตรถยนต์ผลิตขึ้นเอง หรือเป็นบริษัทผู้ผลิตที่ผลิตตามคำสั่งของบริษัทรถยนต์ อะไหล่ประเภทนี้จะจำหน่ายในศูนย์บริการ และร้านจำหน่ายอะไหล่ทั้งที่เป็นตัวแทนจำหน่ายและร้านอะไหล่ยนต์ทั่วไป แต่มักมีราคาแพง

2. ะไหล่มือสอง คือ ะไหล่แท้ที่ติดมากับกับรถยนต์ แต่ถูกถอดออกมาเพื่อจำหน่ายแยกชิ้นส่วนเนื่องจากรถยนต์ไม่สามารถใช้งานได้แล้ว ะไหล่ประเภทนี้มักจำหน่ายตามร้านจำหน่าย ะไหล่รถยนต์เก่า (เชียงกง)

3. ะไหล่ทดแทน คือ ะไหล่ที่ถูกผลิตขึ้นโดยโรงงานผู้ผลิตอะไหล่ที่ผลิตมาเพื่อจำหน่ายเอง โดยอะไหล่ประเภทนี้จะมีความหลากหลายของคุณภาพตามโรงงานผู้ผลิต และไม่ได้ใช้เครื่องหมายการค้าของรถยนต์ชนิดใดเป็นการเฉพาะสำหรับคุณภาพอาจสูงกว่าหรือต่ำกว่าอะไหล่แท้ ซึ่งจะระบุยี่ห้อของผู้ผลิตลงในชิ้นส่วนอะไหล่ชิ้นนั้น

4. ะไหล่ปลอม คือ ะไหล่ที่ถูกผลิตขึ้นเพื่อเลียนแบบอะไหล่แท้ทั้งลักษณะและบรรจุภัณฑ์โดยผู้ผลิตอะไหล่รถยนต์รายอื่น ะไหล่มีคุณภาพด้อยกว่าหรือใกล้เคียงอะไหล่แท้แต่สูงกว่าอะไหล่ทดแทน ะไหล่ประเภทนี้จะมีราคาต่ำกว่าอะไหล่แท้แต่มีราคาสูงกว่าอะไหล่ทดแทน

ธุรกิจขายอะไหล่และชิ้นส่วนอุปกรณ์ยานยนต์ คือ สถานประกอบการซึ่งดำเนินการหลักเกี่ยวกับการขาย ตัวแทนหรือนายหน้าจำหน่ายอะไหล่ และชิ้นส่วนยานยนต์ทั้งใหม่และใช้แล้ว เช่น เครื่องยนต์ หม้อแบตเตอรี่ กระจก เครื่องปรับอากาศ ล้อและยาง ฯลฯ